

HANNE KJÖLLER

Också rök av liten eld

Hanne Kjoller är ledarskribent på Dagens Nyheter.

Varför får man inte röka på sjukhus? Frågan kan tyckas omodern. Jag menar, nuförtiden får man ju knappt röka någonstans. Och då är det förstås svårt att se något skäl till att just sjukhusen skulle vara en fristad för storbolmarna.

Men tidigare, när man faktiskt fick röka på flyg och tunnelbaneperronger, hur tänkte man då när man började bomma igen sjukhusens röktrum? Det är inte så mycket beslutet i sig jag ifrågasätter. Det är motiven. För visst går det att se skäl till ett generellt rökförbud. Som till exempel det vansinniga i att astmatiker och andra patienter ska behöva ligga på en avdelning där det pyser ut illaluktande och illamående framkallande rök från avdelningens undermåligt isolerade rökbur.

Eller det likaledes vansinniga i att den landstingsskatt som aldrig tycks räcka ska användas till att tillhandahålla lokaler för något så fjärran hälso- och sjukvårdens verksamhet som rökning.

Men jag tror knappast det var argument som dessa som gjorde att landets landsting ungefär samtidigt bestämde sig för att totalförbjuda rökning. Jag tror i stället att det handlade om *signaler*. Om hur man ville visa det orimliga i att människor röker på sjukhus. Vissa har ju behövt uppsöka sjukhus just för att de rökt, och hur ser det då ut om de fortsätter att röka inne på sjukhuset? Vad skulle det ge för signaler?

Tja. Kanske att de är vuxna människor med eget ansvar för sitt liv. Att det är farligt att röka kan rimligtvis ingen svensk ha missat. Utbildningsnivån är hög i Sverige. Men människor röker i alla fall. Så är rökningen verkligen att betrakta som ett utbildnings- eller signalfel?

Jag vet inte hur läkare röstar. Däremot vet jag att det av landets läkare i riksdagen är påfallande många som valt att engagera sig för moderaterna. Inte mycket att dra några generella växlar på måhända. Men nog törs jag väl påstå att kåren, i likhet andra Saco-grupper, är mer borgerlig än rikssnittet? En för-

utsättning för mitt fortsatta resonemang är att ni svarar ja på den frågan. Alltså förutsätter jag att ni gör det. Och det är här det blir märkligt.

För i praktisk handling visar det sig att kåren kryllar av fullblodsstalinister, raskt beredda att förbjuda allt och intet. När jag i tidningarnas textarkiv söker på »läkare« och »vill förbjuda« får jag 35 träffar. I floran av förbudsförslag

För i praktisk handling visar det sig att kåren kryllar av fullblodsstalinister, raskt beredda att förbjuda allt och intet.

finns säkert några som är motiverade. Men är det verkligen motiverat med ett förbud mot solarier (Expressen 12/4 2003) eller mot tevetittande för barn under 3 år (DN 14/4 2002)? Och vad säger denna förbudssiver om läkarkårens syn på småbarnsföräldrars och solariebrunas intellektuella kapacitet?

Skulle jag därtill räkna upp alla läkare som i mejl till mig argumenterat för cykelhjälmstväng eller för allehanda regleringar av hur var och en använder sin mobiltelefon så framträder mönstret av en samling antiliberala överförmyndare med noll tilltro till människans egen förmåga att fatta beslut än tydligare.

Ofta använder läkarna sin praktiska erfarenhet för att sätta tryck bakom sin argumentation. Som att man minsann sett människor som kippat efter andan innan de dör av sin rökningrelaterade lungsjukdom. Eller hur man sopat upp skalldelarna efter någon som cyklat utan hjälm. Det är i och för sig viktig information. Men ingenting som med automatik talar för ett förbud. För guess what, det finns ju faktiskt andra – och i många fall

bättre – sätt att försöka förändra beteenden. Opinionsbildning till exempel.

Om neurokirurger nu har så himla bra argument för att använda cykelhjälm varför behövs då en lagstiftning? Det är väl just när argumenten inte räcker till, eller när det handlar om att skydda tredje man, som lagstiftningsslaggan behövs för att klubba fram »rätt« åsikt.

Som liberal är det för mig självklart att lagstifta om promillehalter i trafiken, eftersom alkohol och bilkörning är en kombination som i allra högsta grad drabbar andra. Men lika självklart är att inte lagstifta om vad jag har på mitt huvud när jag cyklar. Det är faktiskt mitt huvud. Och jag förstår inte varför riksdagen skulle ta större ansvar för det än jag själv.

Vilka signaler sänder det?

Tillbaka till rökningen. Jag träffade en kardiolog som ansåg att personal på hjärtintensiven under inga omständigheter kunde röka. Och skulle de nödvändigtvis röka så var det deras skyldighet att se till att detta gjordes utan att patienterna på något vis anade någonting. Än en gång handlade det inte om skäl som att patienterna kan må illa av lukten, utan om *signaler*.

Men, allvarligt talat. Vem tror att den 75-åring som just genomlevt en hjärtinfarkt med tillhörande dödsångest blir inspirerad av ett paket Marlboro i undersköterskans bussarongficka? Vem tror att denna 75-åring tänker: Aha. Hon röker och hon jobbar på hjärtintensiven. Alltså kan det inte vara farligt. Vem tror att denna patient, som kanske aldrig smakat en cigarett i sitt liv, därefter kommer till slutsatsen att det aldrig är för sent att börja?

Nej, bästa läkarkår. Berätta gärna för oss vad ni sett, vad som är farligt och vad som är önskvärt. Men överlåt beslutsfattandet åt oss. Det är våra liv. Också de gånger våra beslut är irrationella. Det är trots allt vi som får leva – eller dö – med konsekvenserna.

Hanne Kjoller